

סיפור מלכריה

מזבלות בלתי חוקיות ביהודה ושומרון

תמונת מצב

ינואר 2017

מזבלת טריפי

מזרח לכיש

דולב

..... סילוק אשפה - רקע ומגמות

תושב ישראלי ממוצע מייצר מדי יום 1.7 ק"ג של פסולת, ובסך הכל - מדי שנה מיוצרת בישראל 5.5 מיליון טונות של פסולת עירונית ומסחרית.

חוק שמירת הניקיון, מטיל קנסות בגובה אלפי שקלים לעבירות שונות של השלכת פסולת ללא היתר.

במהלך השנים, מצמצמת ישראל את סילוק הפסולת בשיטת ההטמנה¹, לאור המפגעים הרבים הכרוכים בה: זיהום קרקע ומי תהום, זיהום אוויר וריח, פליטת גזי חממה, תפיסת קרקעות הנחשבות 'משאב במחסור', השלכות על בריאות הציבור והשלכות כלכליות.

בהתאם לתקנים המקובלים במדינות המפותחות, בשנים האחרונות השקיעה מדינת ישראל באמצעות המשרד להגנת הסביבה כמיליארד שקלים בתכניות שונות שמטרתן להקטין את שיעור הפסולת המיועדת להטמנה, באמצעות היטל הטמנה אותה גובה המדינה מהרשויות המקומיות, ובכך להגביר את הטיפול המשולב בחומרים בשיטת הפרדה וניהול חומרים. נכון לשנת 2015, כ-80% מהפסולת בישראל מסולקת באמצעות הטמנה, כאשר היעד המתוכנן הינו להגיע לשיעור של 50% מחזור עד שנת 2020.

המגמות הירוקות הללו, נעצרות בהגיען לקו הירוק ואף צועדות הרחק לאחור. באיזור יהודה ושומרון פועלים כיום רק שלושה (!) אתרים מורשים להטמנת פסולת -עבור מיליוני בני האדם, יהודים וערבים, המתגוררים באיזור.

1 מדיניות הטיפול בפסולת מוצקה בישראל: ניתוח יעדי המדיניות -/sviva.gov.il/infoservices/reservoirinfo/doclib2/publications/p0401-p0500/p0419_a_1.pdf

מזבלות פיראטיות ביו"ש

אתרים
פעילים
במהלך
דצמבר
2016
(מיפוי
חלקי)

ואדי חרמיה

מגרן

נחליאל

האחריות על שמירת הסביבה

כזכור, על פי הסכמי אוסלו, הרשות הפלשתינית הינה בעלת האחריות לניהול החיים האזרחיים בשטחי A - 1 B.

סעיף 12 בהסכם הביניים בין ישראל לרשות הפלשתינית, העוסק בהיבטי השמירה על איכות הסביבה באיזור², מדגיש כי "כל צד יפעל להגנה על איכות הסביבה ולמניעת סיכונים, מפגעים ומטרדים סביבתיים, לרבות כל סוגי זיהום הקרקע, המים והאוויר".

ההסכם אף קובע כי "שני הצדדים יאמצו, יחילו ויבטיחו את קיום אמות המידה המוכרות במישור הבין-לאומי בנוגע לרמות מקובלות של טיפול בפסולות נוזלות ומוצקות, ודרכים ואמצעים מוסכמים לסילוק פסולת... לתועלתם ההדדית של שני הצדדים, הרשויות הישראליות הנוגעות בדבר והרשות הפלסטינית להגנת איכות הסביבה ו/או רשויות פלסטיניות אחרות הנוגעות בדבר, ישתפו פעולה בתחומים שונים בעתיד".

צומת בתילו

נחליאל

רימונים

אתרי הטמנה מורשים

קומץ האתרים המורשים, הפועלים רק בשיטת ההטמנה המיושנת שאותה מנסה ישראל לצמצם - משרתים את תושבי כל נפה, רק באופן חלקי ובלתי סדיר, זאת לאור התנהלותה הבעייתית של הרשות הפלשתינית בסוגיה:

1. אס"פ טובלן - מרחב בקעת הירדן:

אתר בניהול ישראלי הקולט פסולת מיישובי בקעת הירדן, מיישובים פלשתינים באיזור יריחו

וכן פסולת עירונית מופרדת מרשויות מקומיות מאזורים נוספים בארץ. האתר גובה היטל הטמנה ומשלם מיסים כחוק.

צילום: Geo פלוס

2. אס"פ אל מיניה - מרחב

יהודה: אתר במזרח גוש עציון שהוקם ע"י המנהל האזרחי, ומנוהל ע"י גוף פלשתיני. משמש את היישובים היהודיים והערביים שבמרחב יהודה - מדרום הר חברון ועד גוש עציון. הרשות הפלשתינית מאיימת על מפעילי האתר ואוסרת עליהם לקבל תשלום מלקוחות יהודיים/ישראליים, והדבר עשוי להביא לקריסה כלכלית של המיזם.

3. **זאהרת פינג'אן ליד ג'נין** - מיועד לשמש את אוכלוסיית אזור שכם, ג'נין, טול כרם וקלקיליה. קרס מבחינה תפקודית וכלכלית מספר פעמים, לאור הקשיים שמערימה הרשות הפלשתינית, בדומה לאתר אל מיניה.

4. **אס"פ ראמון** - מרחב בנימין (טרם הוקם): אתר הטמנה מתוכנן ליד היישוב רימונים מצפון לירושלים. הגופים הישראליים ממליצים כי האתר ינוהל במשותף ויפעל בשיטה המודרנית של ניהול פסולת. הרש"פ הפלשתינית והבנק הגרמני המממן את הפרויקט, מסרבים לאפשר הטמנת פסולת ישראלית במקום. עמדה זו והתנגדות הגופים הירוקים והאוכלוסיות באזור למיקום האתר ושיטת ההטמנה המתוכננת בו הביאו להגשת עתירה לבג"ץ, ומניעת הקמתו עד כה.

בית ברכה

נחל ערוגות

ציר ואלגה

אתרי סילוק בלתי מורשים

בשל המצוקה הקיימת, רוב הרשויות הישראליות משנעות את הפסולת לאתרי סילוק פסולת שבתוך תחומי הקו הירוק - באופן שמייקר משמעותית את עלויות הסילוק.

יתר הפסולת המיוצרת ביישובים הפלשתינים, מסולקת ללא שליטה ותוך גרימת נזקים כבדים ובלתי הפיכים לסביבה, בעיקר באמצעות שריפה באתרים בלתי חוקיים. על פי הערכות שונות - ישנם כיום כ-200 אתרים בוערים, הפזורים מדרום הר חברון ועד לצפון השומרון, כשליש מהם בשטחי C.

בתגובה לפניית חופש מידע ששלחה תנועת רגבים למנהל האזרחי, בניסיון לעמוד על מימדי התופעה, ציין המנהל האזרחי בתשובתו מאוקטובר 2016, כי מאחר "והסמכויות האזרחיות בתחום הגנת הסביבה בשטחי A - 1 - B נתונות בידי הרשות הפלשתינית, אין בידי המנהל האזרחי מיפוי של כל האתרים הפיראטיים במרחב זה", אך הודה כי גם בשטחי C - באיזורים הנמצאים בתחום אחריותו, "לא בוצע מיפוי מדויק של כל המזבלות הבלתי חוקיות הקיימות בשטחי C".

ההשלכות הסביבתיות של האתרים הבלתי חוקיים לסילוק פסולת חמורות פי כמה וכמה מהמתרחש באתרים המפוקחים. נזקים אלו כוללים נזקי נוף, מטרדי ריח, זיהומי אוויר, קרקע ומים, סיכון בהפצת מחלות ואף שחרור רעלים של ממש לאוויר הפתוח.

מאות האתרים הבוערים יוצרים כמות עשן עצומה המהווה מטרד משמעותי ליישובים הסמוכים - יהודים כערבים. הנזק האקולוגי הנגרם משריפת הפסולת משתנה בין אתר לאתר, ותלוי בקירבתו ליישובים, לכיווני הרוח ולתנאים משתנים.

נחלין

ציר 317

נגוהות

ראוי לציין כי בצפון השומרון ובדרום הר חברון פועלים מספר אתרים בהם נשרפת גם פסולת אלקטרונית, המכילה מתכות כבדות ומזהמים אורגנים. מעבר לזיהום "הרגיל", שריפת פסולת אלקטרונית יוצרת סכנות תברואתיות קשות וזיהום אוויר מסוכן.

עצם קיומה של התופעה והקלות בה היא מבוצעת ללא אכיפה ראויה, הביאו להרחבת התופעה באופן של ייצוא פסולת בנין ופסולת תעשייתית ואלקטרונית - מתחומי מדינת ישראל לתוך תחום איו"ש.

בנוסף, ישנם אתרי הטמנה פיראטיים בהם מוטמנת פסולת רדיואקטיבית - המסולקת ממרפאות, בתי חולים ומפעלים פלשתיניים באופן נטול בקרה, וללא עמידה בתקני הבטיחות הנדרשים.

איתמר

עשהאל

סיכום

סוגית סילוק הפסולת חוצה גבולות, וקיים אינטרס משותף, לכלל תושבי האזור לקדם טיפול נאות באתרים הבלתי חוקיים.

על הרשויות להכין תכנית אב לפתרון בעיית הפסולת בהיבט של שיתוף, הכנת פתרונות למתקנים מתקדמים לטיפול בפסולת, ולבצע אכיפה כנגד אתרים פיראטיים הפועלים בשטחי C.

מגדלים

מבוא חורון

שילה

רחלים

חוות יאיר

השתחרר לא עוצר

בקו הירוק

תנועת רגבים (ע"ר)

ת.ד. 44439 ירושלים 9144302

טל': 02-6560303 • פקס': 02-6560363

office@regavim.org • www.regavim.org.il